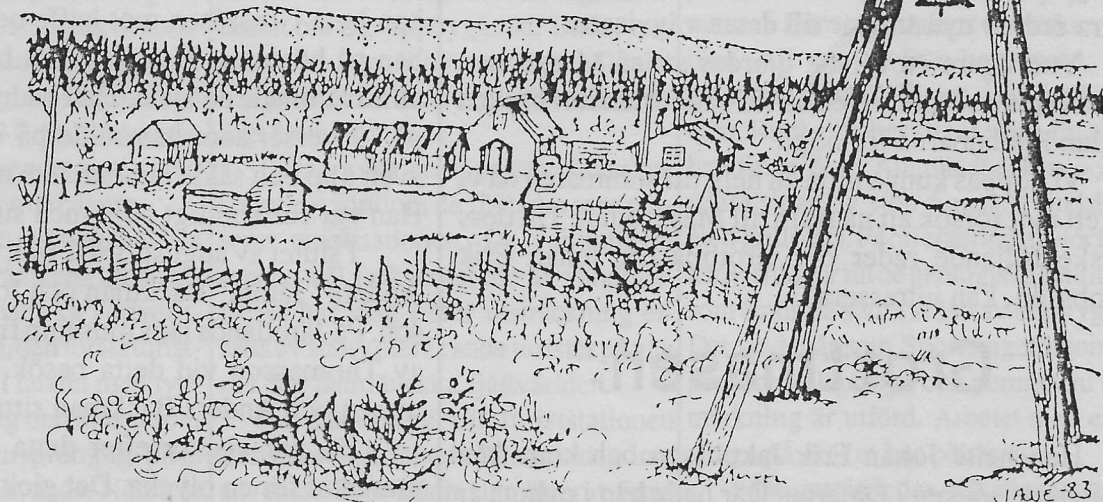

ARÅDALS nytt

MEDLEMSTIDNING FÖR ARÅDALENS SPORTSTUGEFÖRENING

Nr 13, februari 1999

Ordföranden har ordet:

Nyss hemkommen efter en helg i Arådalen känns det bra att sätta sig vid datorn för att försöka åstadkomma ett nytt nummer av Arådalsnytt. Som ni märker är ju utgivningen inte särskilt regelbunden. Medlemsbladet blir till när tiden räcker och det finns material så det räcker till fyra sidor.

Helgen i Arådalen var bra. Mellan minus åtta och minus tolv grader, svag vind och en del svag vintersol gjorde att Arådalen visade sig från den vackra sidan. Inte blev det sämre av att det under helgen kommit ett par decimeter nysnö efter veckans töväder. Vädet har sannerligen varit varierande. Veckans töväder följde ju på den kallaste veckan på många år. Vår termometer i Arådalen visade att det varit minus 29,4 grader som kallast och fyra plusgrader som varmast.

Snötillgången är fortfarande inte särskilt god, men det går att ta sig fram både med skidor och skoter.

Vid årsmötet 1998 diskuterades dels skoterledens sträckning mot Visjön och dels de två korsningarna med vägen mot Glen. Länsstyrelsen gjorde dagarna efter påsk-98 ett besök i Arådalen och besiktade leden bl.a. mot Visjön. Vi fick inget gehör för att få dra om leden nere på myren med motiveringen att sommarleden måste vara kvar uppe på fjället och att man inte

vill ha två leder bredvid varandra. Dock säger man att om snötillgången uppe på fjället är dålig lär ingen ha något att invända om man kör längs myren upp mot Visjön. Vi får alltså använda **sunt förnuft** när vi väljer vilken väg vi kör.

Väggkorsningarna bedömdes dock mer välvilligt. Under hösten fylldes dessa ut både uppe vid kalktornet och vid grusgropen. Sven-Göran gjorde jobbet och därmed vet han var det är utfyllt och var han kan ploga ut kanterna på vintern. Det har han också gjort i vinter så korsningarna är nu mycket bättre. Det är nu möjligt att stanna och se sig för innan överfart sker.

Här kan det kanske passa att påminna om att när man korsar en väg med skoter får inga passagerare sitta kvar på skotern eller på kälken. Dessa ska alltså kliva av medan skotern passerar vägen. Att köra längs en väg är inte tillåtet.

Ett litet tips till alla som åker längs lederna som korsar en väg är att ta med en spade och passa på att jämna till överfarten när man ändå passerar. Om alla gör så bör det aldrig hinna bli några hårda kanter som försvårar överfart.

I övrigt har styrelsen beslutat att köpa ytterligare några 30-skyltar som vi tänker placera ut på strategiska ställen inom stugområdet. Påminn besökare om att det är hastighetsbegränsning i området och att högsta hastighet är 30 km per timme.

Kjell Wåglin

Masgrottan

Exkursionen till Masgrottan sommaren 1998 regnade bort. Helgen 15-16 augusti vräkte regnet ner. Några tappra medlemmar använde i stället en del av lördagen till att leta efter den gamla vandringsleden upp mot Busjöfjället. Efter många om och men kom de upp till trädgränsen. Den stigen är nu röjd och uppmärkt med bleckningar. Ett par gamla vägvisare, blå emalj, hittades också. Till sommaren hoppas vi att några ordnar nya stolpar till dessa vägvisare.

Ytterligare ett försök gjordes att nå Masgrottan några veckor senare. Även då var vattenståndet i bäcken mellan Fjällsjöarna för högt.

Vi hoppas kunna hitta en helg till sommaren då vi gör ett nytt försök att nå fram till Masgrottan. Till dess kanske följande rader om Grottmasen, Johan Erik Jakobsson, kan intressera.

Grottmasen

Han hette Johan Erik Jakobsson och kom från Grangärde socken i Dalarna. Där hade han i många år arbetat som smed vid ett järnverk. Det var mycket ansträngande och därtill dålig luft. Därför blev han ned-bruten och klen, så att han måste sluta.

Eftersom han inte hade något egentligt hem drog han ut på luffen ett tag och kom till Jämtland. Han arbetade ett par år som dräng hos Sven Östensson i Tossåsen och kom att bli förbunden med denna by. Under några år arbetade han med lantmätargång. Han var reslig och grovlemmad. Med långt hår som räckte ner över axlarna och med bockskägg kring hakan. Han påminde om en riktig sjöbjörn. Han talade med dov röst och hans tal kryddades med bullrande skratt.

På sensommaren 1890 (En källa anger 1892) när han var ute för att fiska och jaga hittade han, genom en jagad hare, grottan som kom att bli hans sommarbostad och gav upphov till benämningen Grottmasen. Det var ingen riktig grotta, utan mer en hög med sten i berget, som när allt plockats ut av honom blev en grotta. Dess rum var fyra meter långt och två meter brett och höjden till taket ungefär en och en halv meter. En naturlig avbalkning utgjorde sängbrits, tillredd med starrgräs och renhud. Till en spricka i taket hade han anslutit spisen.

Det märkliga var att det fanns en kallkälla där inne. Han hade gjort en lucka över den. Han försäkrade att det var den finaste källan i hela världen. Så fort han började dricka av dess vatten blev han bättre och bättre till hälsan. Bland andra krämpor led han även av nervösa ryckningar i ansiktet, och munnen var till följd därav dragen åt ena sidan. Men också detta gick snart

över, så han blev helt återställd. Ätminstone påstod han detta själv. I källan förvarade han även mat.

Grottans ingång täcktes av en brädvägg med dörr och fönster. Det var en stor plan framför grottan som han med mycket arbete själv gjort i ordning. Han hade burit sten till en mur runt planen och även burit dit matjorden. Där odlade han potatis och annat. Här kom han att bo i 14 år (12 år). De flesta vintrar tillbringade han i Dalarna, men så fort det vårades var han åter i sin grotta.

Han levde av sin jakt och sitt fiske. Ripor brukade han byta i Tossåsen mot kaffe och mat. Bär plockade han på höstarna. Han fick ofta besök av turister som alltid lämnade en slant. Han hade också skrivit en visa på 19 verser som han sålde på vintrarna. Han födde även upp och sålde hundar, inte mindre än 37 stycken. Han var fullkomligt nöjd med sin lott.

I slutet av augusti 1902 fick Grottmasen besök av Anders "Jämtne" Backman och fotograf Nils Thomasson. På Jämtlands läns museum finns bl.a. ett foto taget av Thomasson vid detta besök. Där ser man Grottmasen och Anders Backman sitta framför grottan.

Ett par veckor efter detta besök råkade Grottmasen ut för en olycka. Det gick så till att han fått tag i en stor björk, som han skulle bära hem till grottan. Han snavade och föll och fick björken så illa över nacken, att han blev halvt förlamad. I varje fall kunde han inte röra sig. Som tur var, hade han åtagit sig att valla tossåsbornas hästar och när Grott-masen inte kom åter med dem, begav sig några mannar att hämta dem. De fick använda våld för att föra honom till Tossåsen.

Under hans sjukdomstid som varade omkring två år, turades tossåsen-borna om att härbärgera och sköta masen, kostnaderna betalades av Storsjö kommun. Men eftersom hans grotta låg på Ovikens kronoparcell gjordes framställningar till Ovikens kommun att ta ansvaret för honom. Det slutade med att Oviken lovade ta hand om honom och han fraktades med häst och släpa till Bydalen och därifrån med vagn till Sölvbacke. Detta hände i augusti 1904 och blev Grottmasens sista färd, ty mellan jul och nyår avled han drygt 70 år gammal. (Enligt vissa källor avled han i februari 1905.)

Källor:

Oviks- och Myssjöbygden, 1963

Jämtnen, 1913

Arvet från ödegårdsmännen, Lewi Gredander, 1996

Nu är det åter dags för medlemsavgiften. Årsmötet fastställde oförändrad årsvagift på 150 kronor. Inbetalningskort medföljer. Som vanligt ingår fiske på Buhösten under vintern och i Arån på sommaren. Styrelsen noterade tacksamt att vi 1998 hade nästan 100 procentig anslutning.

Projekt Angelicasjön

Som styrelsen redovisade vid årsmötet 1998 har diskussioner förts med bl.a. Bergs kommun och Länsstyrelsens fiskerienhet om en restaurering av Angelicabäcken och rensning av sjön från torv. Följande vision har lämnats in dels som ansökan om EU-medel, dels som ansökan om bygdemedel:

Arådalen sportstugeförening har en vision om hur Arådalen kan utvecklas under en kommande femårsperiod.

Arådalen är idag en stugby med 134 tomter varav 131 är bebyggda. Samtliga tomter är arrendetomter med Ovikens pastorat som markägare.

I området finns en av landets äldsta turistanläggningar, Arådalen turiststation. 1896 uppförde Svenska Turistföreningen, här i Arådalen, den första turisthyddan som byggdes i landet med typritning. Hyddan är idag den äldsta som ännu finns kvar på ursprunglig plats och som fortfarande används. Några år tidigare byggdes den allra första hyddan vid Sylama. Den flyttades senare till Ulvåttjärn och finns idag på Jamtli, Jämtlands läns museum. Utöver den ursprungliga turistryddan uppfördes 1912 ytterligare en byggnad och turiststationen varen verklighet. Även denna byggnad finns kvar och används efter en pietetsfull renovering för ca 20 år sedan.

Sportstugeföreningen har under åren engagerat sig i olika projekt för områdets utveckling. Ett av dessa projekt var att med tankar från 30-talet kraftfullt arbeta för att ett fjällkapell byggdes. Kapellet invigdes 1978.

Sportstugeföreningen såg även möjligheter i de små tjärnar och den bäck som fanns nedanför turiststationen. Ett projekt startades med inriktning att med en damm skapa en större sammanhängande vattenspegel av de små tjärnarna och mellanliggande myr. Det fanns flera motiv till detta. Ett var att ge fjällflyget möjlighet till landningsplats. Det var en betydande höjning av fjällsäkerheten att man med hjälp av flyg snabbt skulle kunna transportera ett olycksfall till läkare. (I dag har flygplanen ersatts av helikopter varför detta motiv inte längre föreligger.) Den myr som fanns var ett stort riskmoment då flera tillbud skett när man trampat ge-

nom grästorven. Genom uppdamningen ersattes sankmarken av vattenspegel som på vintern frös till is. Detta var ytterligare ett motiv. Ett tredje var att försöka skapa en sjö med bra fiske. 1973 invigdes Angelicasjön under Buhelgen som samlade närmare 3 500 besökare.

Sjön och dammen har sedan krävt betydande arbetsinsatser genom åren. 1979 blev vårfloren förkraftig och dammen rasade. 1984 kunde föreningen fatta beslut om återuppbyggnad. Under resten av 80-talet och även under 90-talet har problemet med flyttorv varit ständigt återkommande.

Några skidanläggningar finns inte i området förutom de fjällleder som passerar turiststationen. De var tidigare relativt väl frekventerade av vandrare. Dessa har idag i stor utsträckning ersatts av snöskoteråkande turister på väg in i den jämtländska fjällvärlden.

I anslutning till turiststationen finns även en fäbodvall som idag inte används. Fem kilometer österut finns dock Östra Arådalen fäboddar som ännu drivs på ursprungligt sätt, dvs. all mjölk tas om hand på fäbodvallen och förädlas där.

Fjällområdet är lättillgängligt både sommar och vinter. Landsvägen går mitt in i området och Arådalen korsas av ett flertal sommar- och vinterleder. Oviksfjällen är dessutom unika i landet genom att så många geologiska varianter finns samlade på ett litet område. Fjällen visar även många typiska lämningar efter inlandsisen.

Trots alla tillgångar, i form av närhet, geologi, natur, kulturhistoria m.m., är genomströmningen av turister för låg för att turiststationen ska kunna vara öppen utan särskilt stöd. Då antalet vandrare är lågt håller många stigar och gamla leder på att växa igen.

Sportstugeföreningens vision är en småskalig turism i Arådalen. Basen utgörs av boende i stugorna och besökare som antingen kommer per bil eller via lederna på skoter eller av egen kraft. Det finns inga önskemål om byggnad av skidliftar eller liknande, utan Arådalen ska bestå av ett område för fri vandring, turåkning på skidor och skoterburet friluftsliv. Fisket är en viktig ingrediens i denna vision.

Vår vision för Arådalen år 2005

Angelicasjön är en tillgång både för Sportstugeföreningens medlemmar, turiststationen och övriga besökare. Delar av den torv som täckte en stor del av sjöns yta är bortrensad. Genom fiskevårdande insatser är sjön ett mycket lättillgängligt fiskevatten som är tillgängligt även för handikappade. Fiskebryggor, som går nå även med rullstol, finns på ett par ställen. Genom den vattenspegel som numera finns, har dalens estetiska värde ökat. All torv är inte bortrensad, utan delar har lämnats för ett rikt fågelliv vid sjön. Runt sjön har stigar röjts. En gångbro finns över Angelicabäcken och på södra sidan av sjön finns ett vindskydd med grillplats. På orienteringstavlorna finns hänvisningar till de geologiska lämningar som finns på södra sidan av Hästryggen. Det skidspår som Sportstugeföreningen preparerar har röjts och permanent uppmärkning är utförd. Arbetet med en ny slinga på 10 km har påbörjats.

De gamla leder och stigar som går genom Arådalen är röjda och uppmärkta. Information om dalens historia, både geologisk och mänsklig, finns beskriven. Ett samarbete med samebyn har inletts och det börjar ge resultat i form av nya arbetstillfällen både för samer och personal på turiststationen. Arådalen kapell har blivit ett populärt ställe för bröllop och dop. Den ökade verksamheten i Arådalen har även positiva effekter för Myrviken och Börtnan liksom för Gräftåvallen.

Arådalen med sin småskalighet, har blivit en tillgång även för kommunen då den är ytterligare en pusselbit i dess turistsatsning.

Vad krävs för att uppnå visionen?

För att åstadkomma denna vision krävs insatser av både ekonomisk och ideell natur. Sportstugeföreningens medlemmar utför ett betydande eget arbete. För att rensa torven krävs dock insatser av maskiner. Kontakt har tagits med Dorotea Mekaniska AB som specialiserat sig på rensning av våtmarker.

Företaget har en amfibiebåt som är utrustad med bl.a. torvsåg och kan därigenom såga torven i bitar som blir möjliga att flytta fram till dammkanten. Med hjälp av grävare och personal lyfts torven över dammen och läggs på baksidan.

Detta arbete utförs sommaren 1999. Företaget beräknar tidsåtgången för att rensa 80-90 % av torven till ca 70 dagsverken. Av ekonomiska och miljömässiga skäl begränsar vi oss till ca 25 % av all flytande torv.

Arbetet med röjning av stigar och skidspår slutförs under år tre. År fyra och fem uppförs vindskydd, grillplats och gångbro. Bryggor och anslutningsvägar färdigställs också under år fem.

Två skäl finns för att fördela arbetet över fem år. Projektet kräver en stor ideell arbetsinsats som vi inte bedömer möjlig att genomföra på kortare tid. Föreningens ekonomi klarar heller inte ett snabbare genomförande.

Eftersom vi tror att vår vision kan bli ett bra tillskott i Bergs kommun och föreningen inte har möjligheter att på egen hand och med egna resurser genomföra projektet ansöker vi om stöd ur EUs strukturfonder. Allt arbete kommer att genomföras i nära samverkan med Bergs kommun och Länsstyrelsen i Jämtlands län.

Kostnadskalkyl:

Sönderdelning av flyttorv och transport till land	
20 dagsverken á 4 900 kr	98 000:-
Upptagning av torv	132 000:-
Transport av redskap Dorotea tor	10 000:-
Röjning av stigar och skidspår 200 tim á 165:-	33 000:-
Uppförande av vindskydd, grillplats, gångbro och bryggor 200 tim á 165:-	33 000:-
Material	15 000:-
Iordningställande av lekplatser för fisk 55 tim á 165:-	9 000:-
Summa kostnader	330 000:-

Finansiering:

Sökt EU-bidrag	165 000:-
Egen insats arbetskraft	
- torvupptagning 400 tim	66 000:-
- stigar och spår 200 tim	33 000:-
- bro, vindskydd, bryggor 200 tim	33 000:-
- lekplats fisk 55 tim	9 000:-
Material	15 000:-
Kontantinsats	9 000:-
Summa	330 000:-

Ovanstående är den ansökan om EU-bidrag som lämnats in.

Samma ansökan är även inlämnad för bygdemedel. Som framgår av materialet innebär en restaurering av Angelicasjön ett betydande arbete av föreningens medlemmar. Om vi beviljas medel så hoppas vi att detta arbete ska upplevas så intressant för en majoritet av stugföreningens medlemmar att vi klarar de ideella insatserna.

Vi återkommer så snart några beslut fattats kring våra ansökningar.

Under sommaren 1998 gjordes prov med hur djup torven är och hur fast den är med botten. Efter dessa försök lossnade ett stort torvflak som la sig framför dammen. En

helg i oktober jobbade ett antal medlemmar tillsammans med Abbes grävare för att lyfta bort den torven. Efter två långa dagars arbete konstaterade vi att ca 200 m2 torv flyttats vilket motsvarade mellan 100 - 150 m3! Det är mycket stora mängder torv som måste tas bort för att vattenspegeln ska bli större.

Tröjor till salu!

Föreningen har tryckt upp en ny upplaga collegietröjor. Grå med blått Arådals-tryck. Priset är 180 kr per styck. Tröjorna finns i flera olika storlekar. Kontakta Kjell Wåglin, stuga 44 om ni vill köpa tröjor eller besök Kent på turiststationen. Om någon vill köpa tröjor men inte kommer upp till Arådalen kan vi skicka tröjor mot postförskott. Beställ i så fall genom att skicka ett vykort till Kjell Wåglin, Hjortronvägen 27, 831 62 Östersund. Det går också skriva e-post: kjell.waglin@bfm.se

Sex råd för en bättre fjällsäkerhet:

- Gå i sällskap!
- Planera efter vädret!
- Skriv färdmeddelande!
- Följ lederna!
- Packa lagom!
- Vänd eller sök skydd i tid!

Internet för fjällfolk:

Fjällsäkerhetsrådet: www.environ.se/fjallsakerhet

Svenska turistföreningen: www.stfturist.se

SMHI: www.smhi.se

Laviner: www.dalnet.se/~datortek/projekt/micke/1-9.htm

Stugföreningens hemsida: home7.swipnet.se/~w-76919/aradal.htm

Fjällväder:

Åre-Oviken 071-21 21 04

Storlien-Helags 071-21 21 05

Turiststationen:

Kent och Kristina öppnar för säsongen på Turiststationen den 19 februari. De har öppet ons - söndag utom när det är lokala skollov då det är öppet hela veckan.

På gång!

Lördag 13 mars: **Pulkrace** i lämplig backe

Långfredag 2 april: **Pimpeltävling** på Buhösten

Påskafton 3 april: **Skidtävling** vid Kapellet

Påskdagen 4 april: **Årsmöte** med stugföreningen

Som vanligt behöver vi priser till både pimpeltävling och skidtävling. Alla som har egna företag eller känner någon som är villig att skänka priser till föreningen kan göra en insats.